

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/adea>

ISSN 2651 – 5067

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ “ŞİİR” TÜRÜNE YÖNELİK İLGİLERİ TURKISH PRESERVICE TEACHERS’ INTEREST FOR THE “POETRY”

Müzeyyen ALTUNBAY*

*Doç. Dr., Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, e-posta: altun.bay@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9568-3160

Ebrar DEMİR**

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, e-posta: ebrardemirtr@gmail.com

Referans: Altunbay, M., Demir, E. (2020). Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Şiir” Türüne Yönelik İlgileri. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 41-54.

Gönderilme Tarihi: 05.05.2020

Kabul Tarihi :23.06.2020

Özet: Öğrencilerin kendilerini yazılı ve sözlü ifade edebilmelerini amaçlayan Türkçe eğitimi derslerinde birincil kaynaklar edebî metinlerdir. Masal, hikâye, destan, roman, deneme, şiir gibi edebî metinler ile sürdürülen dil öğretim sürecinde öğretme adaylarının her bir türe yönelik merakın ötesinde genel bir bilgi birikiminin olması beklenir. Her Türkçe öğretim programında da yer verilen şiir türünün; beden dilini etkili kullanabilme, ses tonunu ayarlayabilme, duygu yoğunluğu ve estetik zevk kazandırabilme gibi pek çok olumlu katkısı vardır. Bu nedenle bu çalışma Türkçe öğretmeni adaylarının şiir türüne yönelik ilgilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tarama yöntemi ile yapılan bu çalışmanın örneklemini Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında 2017-2018 eğitim-

öğretim yılında öğrenim gören 113, 3. ve 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmen adaylarının şiir türüne az ilgi duydukları, teknolojinin yaygınlaşmasıyla şiir türünü teknolojik aletlerden takip edenlerin sayısının (telefon, tablet vd.) daha çok olduğu, çok azının şiir yazdığı, şiirin öğrenciler için birbirinden farklı anlamlar düşündürdüğü tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şiir, şiir bilgisi, Türkçe eğitimi.

Abstract: The literary texts are the primary sources of Turkish language lessons which consist of basic language skills and aim to enable students to express themselves in written and verbal ways. In the language teaching process, which is supported with literary texts such as fairy tales, stories, epics, novels, essays, poems, prospective teachers are expected to have a general knowledge beyond curiosity for each type of the texts. The poetry which is included in Turkish curriculum every year has many positive contributions such as using the body language effectively, adjusting the tone of voice, emotion intensity and gaining aesthetic pleasure. Hence, this study was conducted to determine the interest of Turkish prospective teachers in the type of poetry. The sample of this study, which was carried out by scanning method, consists of 3rd and 4th grade students, 113 in total, studying in Turkish Education Department of Education Faculty in Giresun University in 2017-2018 academic year. The findings of the research make it clear that prospective teachers had little interest in the type of poetry, the number of people who followed the type of online (phone, tablet etc.) has been so many with the spread of technology, few of them write poetry, and that students deduct different meanings from the poems they read.

Keywords: poem, poetry, Turkish education.

1. Giriş

Türkçe dersleri öğrencilere dil bilgisi kurallarının kavratılmaya çalışılmasından çok daha öte bir dildir. Esasında Türkçe dersi öğrencilerin kendilerini sözlü ve yazılı olarak ifade edebilmelerine katkı sunan, iletişim becerilerinin geliştirilmesini hedefleyen bir derstir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini kapsayan Türkçe dersleri salt kendi alanında öğrenciye kazanım sağlamaktan ziyade diğer derslerde de başarılı olabilmenin kapılarını açar. Türkçe dersinin bu hedefleri kapsamında öğrencilere bu becerilerin kazandırılması için çeşitli yollar vardır. Bunlardan biri de metin okumadır. Öğrenciler okudukları metinler aracılığıyla duygu, düşünce, hayal dünyalarına katkı sağlayabilir, söz dağarcıklarını geliştirebilir, sahip oldukları dilin yapısını daha iyi kavrayabilir ve böylelikle ana dilini etkin kullanan bireyler hâline gelebilirler. Bu noktada öğrencilerin daha fazla fikir yürütebilmelerini sağlayacak, öğretiminde ve kavratılmasında üzerinde ihtimam göstererek durulacak metin türleri seçimi önem arz etmektedir.

İnsan düşünen, hisseden, hayal eden bir varlıktır. Taşdığı bu vasıflar onun duygu ve düşüncelerini dile getirme gereğini de beraberinde getirmiştir. Böylece edebî türler ortaya çıkmıştır. Şiir de insanoğlunun kullandığı en eski edebî türlerden biridir. Şiir

söylenmek istenen şeyi birtakım benzetmeler, imgeler kullanarak aktarır ve bunu belli bir ahenk içerisinde sunar. Aslında her okuyucu şiire, şairin anlatmak istediğinden çok daha farklı anlamlar yükleyebilir. Bu açıdan şiir diğer edebî türlerden daha ayrı bir noktada bulunur. Şair, şiir yoluyla duygu ve düşüncelerini aktartırken amacı az sözle çok şey anlatabilmektir. Bu durum şiir ile düzyazı arasındaki en önemli farkı oluşturur. Şiirde kullanılan sözcüklerin içerdiği derin anlamlar şiire duyulan ilgiyi artırır (Yıldırım, 2012). Şiir ayrıca öğrencilere dil becerilerinin kazandırılmasında ve edebî zevk oluşturulması noktasında katkı sağlayacak nitelikleri bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca bir şiirin incelenmesi ve analiz edilmesi diğer edebî metinlerden daha farklıdır. Özdemir İnce'ye göre (2011: 57) şiirsel bir metni okurken ya da değerlendirirken sırasıyla;

- a. Yapıtın oturduğu nesnel ortam (tarihsel, toplumsal, ideolojik, psikolojik vs.)
- b. Şiirsel bağlam: Evrensel ve ulusal şiirin düzeyi ve gelenek zincirindeki yeri. Söylemi çağdaş söylem mi?
- c. Ozanın tüm yapıtlarının içinde ve onlara göre yeri;
- d. Dilsel çözümleme;
- e. Anlam katmanlarının çözümlenmesi;
- f. Temanın şiirsel bildirisi

gibi hususlara dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu nedenle şiir incelemelerinin derin bir bilgi birikimi gerektirdiği açıktır.

Kaya'ya göre (2013) şiir, duyguların ve ritmin de içinde bulunduğu, hayal gücünü sağlamlaştıran, duygu ve düşüncelerin yaratıcı bir üslupla zihin ve kalbe ulaştığı bir yazı biçimidir. "Şiir, özenle seçilmiş kelimelerin duyguyu derinleştirip zenginleştirmeyi sağlayacak bir şekilde belli bir tema etrafında ahenkli bir düzen oluşturarak dil bütünlüğüne dönüşmesi olarak da ifade edilebilir" (Pilav, 2008). Şiirin sözlük anlamı ise "Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla, ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk" (TDK, 2011: 2224) olarak yer alır. "Şiir için duygu, düşünce ve hayallerin bir dilin en seçme kelimeleriyle, kulağa hoş gelecek, dinleyende estetik zevk uyandıracak şekilde ifade edilmiştir diyebiliriz" (Şimşek, 2017). Yalçın ve Aytaş'a göre ise "Şiir duygulara hitap eden, orada kök salıp yeşeren, meyvesini hayallerle süsleyip, ahenkle sergileyen bir sanattır" (2016: 277). Görüldüğü gibi şiire dair pek çok farklı tanım mevcuttur. Bu tanımlarda bulunan ortak ifadeler ise şiirin içinde barındırdığı ahenk, zengin anlatım gücü ve duygulara hitap etmesidir. Yahya Kemal'e göre de "Türkçeyi duymak ve Türkçeyle şiir yazma millî bir ibadet; şiir ise dil içerisinde yapılan bir yolculuktur" (Korkmaz; Özcan, 2005: 234).

Şiirdeki her bir kelime tek başına bile derin anlamlar uyandırabilecek bir güce sahipken bu kelimelerin belli bir uyum içerisinde bir araya getirilmeleri ve duyguları bu denli harekete geçirmeye olanak sağlaması şiire duyulan ilgiyi ve ihtiyacı da artırmaktadır. Şiir okumanın öğrencilere akademik ve sosyal anlamda birçok yarar sağladığı bilinen bir gerçektir. Şimşek (2017) şiir vasıtasıyla öğrencilerin duyguları öğrenip hissederek

sosyal yaşamlarında da duygularına daha kolay adapte olabileceklerini; şiirin diğer edebî türlere göre kısa olmasından dolayı öğrencilerin sıkılmadan okuyabileceği bir tür olduğunu; düzeylerine uygun seçilen şiirlerin öğrencilerin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine katkı sağlayacağını belirtmiştir.

Şiir okumak öğrencilerin beden dillerini de etkili kullanmalarına katkı sağlar. Şiirdeki anlatımla koordineli olarak el ve yüz hareketleri yapabilmeye becerilerini geliştirir. Önkaş (2009:9) bu konuyla ilgili “Şiirler dilin söz varlığı açısından, inşaat becerisini geliştirmede önemli araçlardır. Bir şiiri, bir söylevi, bir edebî metni konuya uygun olacak şekilde çeşitli vurgularla, el, yüz, gövde hareketleriyle canlandırarak okumayı sağlayan inşaat becerisi, şiirler vasıtasıyla çocuklara kazandırılabilir. Bunları kazanamayan çocuğun anlatımı zengin olmaz ve donuk bir ifadesi bulunur, duygular hareketlere, jest-mimiklere yansımaz. Çocuklara inşaat becerisini kazandırmanın yolu şiirlerden geçmektedir, bu manada şiir türü çocuk edebiyatında önemlidir.” ifadelerine yer vermiştir.

Türkçe derslerinde öğrencilere şiir okutmak kadar onların şiir ezberlemeleri amaçlanmaktadır. Ezberledikleri şiiri okuyan öğrenciler heyecanlarını kontrol etme, dili düzgün ve etkili kullanma becerilerini geliştirebilirler. Demir ve Duman’a göre (2004) şiirlerin topluluk karşısında okutulması öğrencilerde bir konuşma rahatlığı sağlamaktadır.

Türkçe Öğretim Programlarında Şiir

Türkçe dersi öğretim programları Türkçe derslerinin işleniş sürecine kılavuzluk eden en önemli materyaldir. Bilindiği gibi Türkçe dersleri metin odaklı işlenen bir derstir. Türkçe ders kitapları hazırlanırken hangi metin türlerine yer verilmesi gerektiği Türkçe öğretim programlarında belirtilmiştir. Cumhuriyet’in ilanından bu yana hazırlanmış olan Türkçe dersi öğretim programlarında şiir türü de programlarda kendine yer bulmuştur.

1924 programında inşaat derslerinde öğrencilere seviyelerine uygun kısa parçalar ezberletilmesi ve inşaat ettirilmesi açıklaması yer almıştır. Buradaki kısa parçaların içine şiiri de dâhil etmek mümkündür. İlköğretim birinci kademe düzeyinde 1926 ve 1930 programlarında kıraat dersinde manzume okutulmasının yanında ezber ve inşaat derslerinin hedefi için “Vezin ve kafiye yardımıyla çocukların bedii hislerini tenmiye, hafızalarını takviye ve onlara iyi ve ahlaki fikirler telkin etmektir.” ifadeleri kullanılmıştır (Temizyürek; Balcı, 2015: 23-42). 1936 ilköğretim Türkçe Müfredat Programı adını taşıyan öğretim programında çocuklara yaşlarına ve seviyelerine göre yazılmış manzum ve mensur parçaların ezberlettirileceği bilgisi yer alırken; 1948 yılında yayımlanan programda öğrencilerde edebî zevkin gelişmesine katkı sağlayacak türler arasında şiir de sıralanmış; 1968 programında ise inşaat başlığı altındaki amaçlarda öğrencilerin manzum yazılarla düşünce, duygu ve ahenk değerini belirtme yeteneği kazanarak sanat ve zevk ve sevgisini elde edecekleri belirtilmiştir (Temizyürek; Balcı, 2015: 58-121). İnşaat edilecek yazının ezberletilmesinin zorunluluk olmadığı, ezberlemenin bazı öğrenciler için güçlük yaratabileceği, zamanın ve gücün boşa gitmesine neden olabileceği açıklamasına da ayrıca yer verilmiştir.

1929 Ortamektep Türkçe Programı kıraat derslerinin amaçları içinde *öğrencilere uygun şiir ve nesir parçaları ezberletmek* maddesi yer almıştır. Ezberletilen bu parçaların öğrenciler için zevk kaynağı olacağı, başka eserlerin okunmasının teşvik edeceği ifade edilmiştir (Temizyürek; Balcı, 2015: 150-162). 1949 ve 1962 yıllarına ait programlarda inşaat çalışmalarında okutulacak manzum ve mensur metinlerin öğrencinin sesini anlama göre ayarlamasına, kelimeleri daha cesaretli kullanmasına ve doğru telaffuz etmesine fayda sağlayacağı belirtilmiştir (Temizyürek; Balcı, 2015:234-261). Bu durum şiir türünün öğrenciler üzerindeki faydalarını destekler niteliktedir. 1981 yılına gelindiğinde birinci ve ikinci kademe programları tek programda birleştirilmiş ve 1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı adını almıştır. 2. sınıfta öğrencilerin kazanacakları davranışlar arasında ezberlemeye zorlanmamaları koşuluyla düzeylerine uygun tekerleme ve şiir okuyabilmeleri yer almıştır. 8. sınıfta ise öğrencilerin hoşlandığı şiir ve düz yazıları okuyabilme davranışının kazandırılması hedeflenmiştir. Şiir seçme alışkanlığı edindirmek ve seçme şiirler defteri tutturmak 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerinde ortak hedefler arasındadır (Temizyürek; Balcı, 2015:294-316). 2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı 1- 5. sınıf seviyelerinde öğrencilerin bildikleri şiiri topluluk önünde okumaları, şiir ezberlemeye teşvik edilmeleri, grupta ya da bireysel olarak şiir yazmaları, şiir dinletilerine katılmaları, şiir defteri tutmaları kazanım, etkinlik ve açıklamalarda yer almıştır (MEB, 2009). 6-8. sınıf seviyesindeki amaç ve kazanımlar arasında şiir ezberleme, şiir dinletileri düzenleme ve şiir dinletilerine katılma, ezberlediği şiirleri uygun ortamlarda okuma, şiir yazma, şiir defteri tutma, beğendiği şiirleri derleme ifadeleri görülmektedir. Şiir türüne yönelik etkinlik örnekleri ve açıklamalara da yer verilmiştir (MEB, 2006).

2015 yılında hazırlanan Türkçe öğretim programında bütün sınıf seviyeleri tek bir program altında toplanmış, her sınıf seviyesinin kazanımları ayrı olarak verilmiştir. Programda şiir türüne yönelik ayrıntılı açıklamalar bulunmamakla birlikte şiir ezberleme, bağımsız olarak şiir okuma, düş gücünü kullanarak şiir yazma gibi kazanım ifadeleri yer almıştır (MEB, 2015). 2017 yılında Türkçe dersi öğretim programında güncellemeye gidilmiştir. “Sözlü İletişim” öğrenme alanı “Dinleme/İzleme” ve “Konuşma” alanları olarak ayrılmıştır. Programın giriş ve uygulama kısımlarında da yenilikler yapılmıştır. 2018 yılına gelindiğinde programın genel yapısı ile ilgili tekrar bir güncelleme yapılmıştır. Ancak yapılan bu güncelleme şiire yönelik kazanım ve açıklamaları etkilememiştir. Bu iki programda diğer programlarda olduğu gibi öğrencilerin şiir okuma, ezberleme ve yazma çalışmalarına yönelik kazanımlar mevcuttur. Bunlara ek olarak şiir yarışmalarına katılmalarının teşvik edilmesi açıklaması yer almıştır (MEB, 2018). Türkçe derslerinin yürütülmesine kaynaklık ve kılavuzluk eden son program 2019 Türkçe Öğretim Programıdır. Bu program ayrıntılı olarak incelendiğinde şunlar görülmektedir:

Sınıf düzeylerine göre metin türlerinin dağılımında şiir türüne her sınıf seviyesinde yer verilmiştir. Ayrıca programda 4- 8. sınıf ölçme değerlendirmede kullanılacak yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerin kullanılmasına imkân sağlayan çeşitli madde türlerinden yararlanılması gerektiği vurgulanmıştır: “Hazırlanan maddeler, mümkün olduğunca yazılı (kısa metin, şiir, tablo, grafik vb.) ve görsel unsurlar (karikatür, fotoğraf, resim vb.), grafik düzenleyiciler (kavram haritaları,

zihin haritaları vb.) gibi öncüllere yer verilerek zenginleştirilmeli ve bunların aktif kullanımlarını gerektirmelidir.” Bu tarz maddelerin öğrencilerin çıkarımda bulunma, eleştirel düşünme gibi becerilerine katkı sunacağı ifade edilmiştir. (MEB, 2019: 9-10) Bu da şiir türünün ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Programda yer alan şiir türüne yönelik kazanımların 1. sınıftan itibaren yer aldığı görülmektedir. 1-4. sınıflara ait “Şiir okur.”, “Metin türlerini tanır.”, “Şiir yazar.”, “Metin türlerini ayırt eder.”, “Yazdıklarını paylaşır.” kazanımları altında öğrencilerde şiire yönelik bilgi ve beceriler oluşturulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. 5-8. sınıflarda ise şiir türü “Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.”, “Şiir yazar.”, “Şiirin şekil özelliklerini açıklar.”, “Yazdıklarını paylaşır.” kazanımları yer almıştır.

1. sınıftan itibaren öğrenciler zorunlu olarak Türkçe dersi görmektedir. 5. sınıftan itibaren ise Türkçe dersleri Türkçe öğretmenleri tarafından yürütülmektedir. Dil öğretiminde, anlatım becerisi kazanmada, eleştirel düşünmede, duyguları anlamada, çağrışım kurmada önemli faydaları olduğu bilinen şiir türünün öğrencilere en etkili şekilde anlatılabilmesi için Türkçe öğretmeni adaylarının şiir ile ilgili iyi eğitim almaları gerekmektedir. Bununla ilgili olarak 2018 yılında yürürlüğe giren Türkçe Öğretmenliği Lisans Programında şiir türüyle alakalı dersler görmek mümkündür (YÖK, 2018). Birinci ve ikinci yarıyıldarda verilen “Edebiyat Bilgi ve Kuramları I ve Edebiyat Bilgi ve Kuramları II” dersinin içeriğinde edebî türler, edebî türlerin içerdiği biçimsel ve yapısal özelliklerle alakalı bilgiler yer almaktadır. Üçüncü yarıyıldada okutulan “Çocuk Edebiyatı” dersinin içeriğinde yazınsal çocuk edebiyatı türleri arasında şiir zikredilmektedir. Üçüncü ve dördüncü yarıyıldarda “Türk Halk Edebiyatı 1” ve “Türk Halk Edebiyatı 2” isimleriyle okutulan derslerin içeriğine bakıldığında “Türk Halk şiiri ve genel özellikleri, halk şiirinin dil özellikleri, yöresel kullanımları; halk şiirinin önemli temsilcileri ve eserleri; halk şiiri ve halk hikâyelerinin eğitsel işlevleri, temel eğitim düzeyinde kullanılacak halk şiiri örneklerinin seçimi.” ifadelerinin yer aldığı görülmektedir. Yine üçüncü ve dördüncü yarıyıldarda okutulan “Yeni Türk Edebiyatı 1” ve “Yeni Türk Edebiyatı 2” derslerine bakıldığında Türkçe öğretmeni adaylarına şiire yönelik bilgiler verilmesini gerektirecek içeriklere sahip olduğunu görmek mümkündür. Bunun yanı sıra “Eski Türk Edebiyatı I” ve “Eski Türk Edebiyatı II” dersleri ile 6. yarıyıldada okutulan “Yazma Eğitimi” ve “Metindilbilim” derslerinin içeriğinde metin türlerine ilişkin açıklamalara yer verilmesi bu derslerde doğrudan veya dolaylı olarak şiir türünün yer bulabileceği düşüncesini doğurmaktadır.

Türkçe Öğretmenliği 2018 Lisans Programında belirtilen seçmeli derslere bakıldığında şiir türüne yönelik ayrı bir ders olmadığı görülmektedir. Alan Eğitimine yönelik zorunlu dersler haricinde öğrencilerde edebî zevk uyandırmada büyük önem taşıyan şiir ile ilgili bir seçmeli derse yer verilmemesi Türkçe öğretmen adayları tarafından bir kayıp olarak görülmektedir.

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının şiir türüne yönelik ilgilerini tespit etmektir. Alanyazında ilköğretim öğrencilerinin şiire dair tutumları, şiire yönelik çözümlene becerileri, şiirin öğrenci başarısına etkisi, ilköğretimde şiir eğitimi gibi

çalışmalar mevcuttur. Yapılan çalışma Türkçe öğretmeni adaylarının şiire yönelik ilgilerini ortaya koyması açısından önem taşır.

Yöntem

Çalışma tarama modelinde hazırlanmıştır. Literatürde “Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama araştırması” (Büyüköztürk vd., 2015: 14) adı verilir. Bu yöntem seçilen araştırma konusunun yeterli olduğunu gösteren ikna ediciliği yüksek argümanlara ve gerekçelere olan ihtiyacı karşılar, araştırılacak konunun teorik çerçevesinin ve alt yapısının oluşturulması imkânını verir (Özmen ve Karamustafaoglu, 2019).

Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklemini Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında 2017-2018 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 113, 3. ve 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklemin 3 ve 4. sınıftan seçilmesinin temel sebebi, aldıkları dersler itibarıyla şiir türüyle 1 ve 2. sınıflara göre daha fazla karşılaşmış olma olasılığıdır. Bundan ötürü örneklem seçiminde *amaçsal örneklemeden* yararlanılmıştır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Çalışmada veri toplama aracı olarak anketten yararlanılmıştır. Üniversite öğrencilerinin şiir türüne yönelik bilgilerini ölçmek amacıyla hazırlanan anket; öğrencilerin herhangi bir bilgiden etkilenmemeleri için hazırlanan açık uçlu sorular, çoktan seçmeli sorular ve yarı açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Anket iki ayrı alan uzmanına gönderilerek gelen dönütler neticesinde son hâli verilerek uygulanmıştır. Verilerin analizinde frekans analizinden yararlanılmış olup tespit edilen durumlar, tablo ve grafikler hâlinde bulgular bölümünde sunulmuştur.

Bulgular

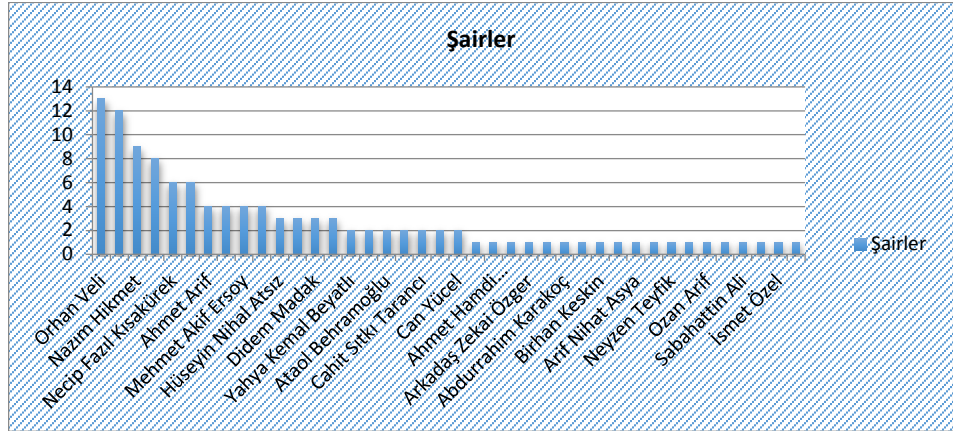
Öğrencilerin 62’si kız, 51’i erkek olup yaş ortalaması 22, 3’tür. Toplanan verilerin analiz edilmesiyle 73 öğrencinin şiir okumayı sevdiği, 16 öğrencinin şiir okumayı sevmeyeceği ve 24 öğrencinin ise bazen şiir okumayı sevdiği tespit edilmiştir. Öğrencilere ne sıklıkla şiir okudukları sorulmuş alınan yanıtlar Tablo 1’de gösterilmiştir (Bk. Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Şiir Okuma Sıklığı

Şiir Okuma Sıklığı	(n)
Her gün en az bir şiir okurum.	10
Haftada bir ya da birkaç şiir okurum.	40
Ayda bir ya da birkaç şiir okurum.	22
Mecbur kaldığımda (ders ya da ödev için) şiir okurum.	14
Hiç şiir okumam.	3
Diğer	8
Toplam	97

Tablo 1'e göre her gün en az bir şiir okuyan 10 öğrenci, haftada bir ya da birkaç şiir okuyan 40 öğrenci, ayda bir ya da birkaç şiir okuyan 22 öğrenci, ders ya da ödev kapsamında şiir okuyan 14 öğrenci bulunmaktadır. 3 öğrenci hiç şiir okumadığını belirtirken 8 öğrenci de diğer seçeneği ile "sosyal platformlarda, sosyal medyada karşılaştıkça" şiir okuduğunu belirtmiştir. Kalan 16 öğrenci bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğrencilere en son hangi şairin şiiri/şairlerini okudukları sorulmuş, alınan yanıtlar Grafik 1'de gösterilmiştir (Bk. Grafik 1).

Grafik 1. Öğrencilerin En Son Okudukları Şair(ler)

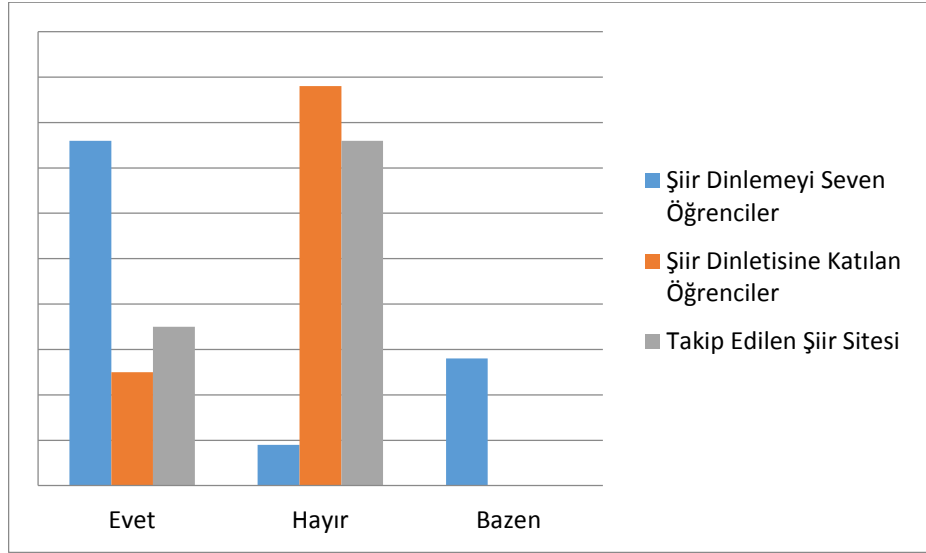

Grafik 1'e bakıldığında öğrencilerin en son okuduğu şairler arasında ilk beş sırada Orhan Veli, Atilla İlhan, Nazım Hikmet, Cemal Süreya, Necip Fazıl Kısakürek ve Turgut Uyar olduğu görülmektedir. Yabancı şair olarak sadece "Rosa Mystica" şiiri ile Oscar Wilde yer almaktadır.

Araştırma kapsamında öğrencilere şiirleri nerelerden okudukları sorusu da yöneltilmiş; 25 öğrenci internetten şiir okuduğunu, 30 öğrenci kitaptan okuduğunu, 28 öğrenci ise telefonda okuduğunu belirtmiştir. 5 öğrenci her türlü okuyabileceğini ifade ederken 25 öğrenci görüş belirtmemiştir. Bu durumda teknolojinin şiir okumayı kitaptan sosyal platformlara ya da teknolojik aletlere (telefon, tablet, bilgisayar vd.) kaydırması ifade edilebilir.

Öğrencilerin şiirle ilgilenip ilgilenmediklerine yönelik sorular yöneltilmiş, alınan yanıtlar Grafik 2'de gösterilmiştir (Bk. Grafik 2).

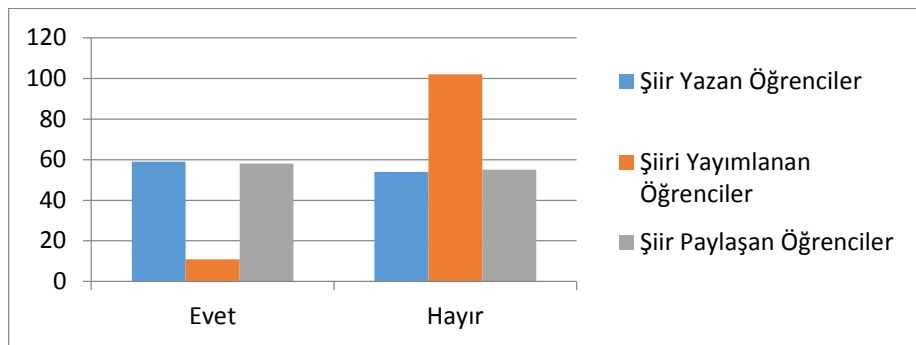
Grafik 2. Öğrencilerin Şiirle İlgilenme Düzeyleri

Grafik 2’de görüleceği gibi öğrencilere yöneltilen “Şiir dinlemeyi sever misiniz?” sorusuna evet cevabı veren 76 öğrenci, hayır cevabı veren 9 öğrenci, bazen cevabı veren 28 öğrenci bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden 25’i şiir dinletisine katılırken, 88 öğrenci şiir dinletisine katılmadığını belirtmiştir. Şiir dinletisine katılan öğrencilerin çoğunluğu üniversitede gerçekleştirilen şiir dinletilerine katıldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilere sorulan “İnternette takip ettiğiniz şiir sitesi/siteleri var mı?” sorusuna 35 evet, 76 hayır cevabı alınmıştır. 2 öğrenci bu soruyu yanıtlamamıştır. Bu durumla ilgili olarak öğrencilerin internet üzerinde şiire yönelik özellikle bir araştırma yapmadıkları, sosyal platformlarda karşlarına çıkan şiirleri okudukları yorumu yapılabilir.

Öğrencilerin şiir yazma ve paylaşma durumlarına yönelik bulguların tespit edilmesi amacıyla sorular yöneltilmiş, alınan yanıtlar Grafik 3’te gösterilmiştir (Bk. Grafik 3).

Grafik 3. Öğrencilerin Şiir Yazma ve Paylaşma Durumları

Grafik 3'e bakıldığında 59 öğrenci şiir yazarken 54 öğrenci şiir yazmadığını ifade etmiştir. Şiir yazar öğrencilerden 12'si ilköğretim ve/veya lise döneminde yazdıklarını belirtmişlerdir. 11 öğrencinin daha önce şiiri yayımlanırken 102 öğrencinin şiiri yayımlanmamıştır. Öğrencilere yöneltilen "Okuduğunuz herhangi bir şiirden bir bölümü internet ortamında ya da mesaj yoluyla arkadaşlarınızla paylaşır mısınız?" sorusuna 58 öğrenci evet cevabını vermiştir. 55 öğrenci ise hayır cevabını vererek şiir paylaşmadıklarını belirtmişlerdir. Evet cevabını veren öğrencilerden 12'si sosyal medya (instagram, facebook, twitter, youtube), 5'i mesaj(whatsapp, sms), 1'i telefon görüşmesi, 2'si hem sosyal medya hem mesaj yoluyla şiir paylaştıklarını ifade etmiştir. Diğer öğrenciler hangi yolla şiir paylaştıklarını açıklamamışlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilere hangi türdeki şiirlerden hoşlandıkları sorulmuş; 12'ü pastoral, 94'ü lirik, 7'si didaktik şiirden hoşlandığını belirtmiştir. Öğrencilerin ağırlıklı olarak lirik şiirlerden hoşlanmaları yaşlarının genel özelliği itibarıyla duygusal içerikli şiirlerden hoşlanmaları ile açıklanabilir. Öğrencilerin en fazla hangi konularda yazılmış şiirlerden hoşlandıkları sorulmuş, bu soruda birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri ifade edilmiş ve alınan yanıtlar Tablo 2'de gösterilmiştir (Bk. Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Şiirlerde Hoşlandıkları Konular

Konular	Öğrenci sayısı (n)
Aşk	78
Hasret/Özlem	65
Savaş, Kahramanlık	52
Ayrılık	46
Toplumsal Konular	36
Ölüm	26
Doğa Çevre	18
Diğer	3

Tablo 2'de öğrencilerin en fazla aşk konusunda yazılmış şiirleri okumayı sevdikleri görülmekte; bunu sırasıyla hasret/özlem, savaş ve kahramanlık, ayrılık, toplumsal konular, ölüm, doğa ve çevre konularında yazılmış şiirler izlemektedir. Diğer seçeneği ise eleştirel tarzda yazılmış şiirler olarak belirtilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilere Şiir Türünün Düşündürdükleri

Gerekçeler	Öğrenci Sayısı
Duygu yoğunluğu ve anlam derinliği	44
Anlatılmak isteneni en kısa yoldan etkileyici anlatma	21

Estetik haz uyandırması	14
Ahenkli olması	9
Bîçim özellikleri (kafiye, redif vs.)	8
Coşkulu anlatım	6
Ruha hitap etmesi ve bestelenebilmesi	4
Ezberlenmesinin kolay olması	2
Edebî sanatların sık kullanılıyor olması	2
Okuyan herkeste farklı bir iz bırakması	2
Herkesin şiir yazamıyor olması	1
Toplam	113

Tablo 3’te şiiri “duygu yoğunluğu ve anlam derinliği” olarak düşünen öğrenci sayısının 44 ile en fazla olduğu; bunu 21 öğrenci ile “anlatılmak isteneni kısa yoldan etkileyici anlatma” ve 14 öğrenci ile “estetik haz uyandırması” ifadelerinin takip ettiği görülmektedir. Tablo 3’e göre şiirin öğrencilerde farklı anlamlar düşündürdüğü söylenebilir.

Sonuç

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerileri üzerine kurulu Türkçe derslerinde öğrencilerin kendilerini etkili bir şekilde ifade etme becerisi kazanmaları amaçlanmaktadır. Bunun için edebî metinlerden yararlanılmaktadır. Şiirin içinde taşıdığı derin anlam ve ahenkli anlatımı onu diğer edebî metinlerden ayıran en önemli özelliklerdendir. Öyle ki tek bir dizede dahi okuyucuları farklı anlamlara ulaştırabilme etkisi bulunmaktadır. Bu da şiirin gördüğü ilginin en temel sebebidir. Duyguları kontrol etmeyi öğretmesi, okuma alışkanlığı kazandırılmasına yardımcı olması, anlatım zenginliği oluşturması, etkili konuşma becerisi kazandırması, estetik zevk uyandırması gibi pek çok yararı bulunan şiirin öğrencilere okutulmasının sağlanması ve sevdirmesi büyük önem arz etmektedir.

Çalışmada ulaşılan bilgilere bakıldığında Türkçe öğretmeni adaylarının şiir okuma sıklığının haftada bir veya birkaç şiir okuma üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Buna karşılık sadece mecburi nedenlerle şiir okuyan ve hiç şiir okumayan öğrenciler de bulunmaktadır. Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere şiir okuma alışkanlığı kazandırmada büyük sorumlulukları olduğu göz önüne alındığında öğretmen adaylarının daha fazla şiir okuyarak kendi estetik bakış açılarını ve şiir bilgilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bunun için hazırlayacakları aylık ya da haftalık şiir okuma takvimi ile düzenli olarak şiir okumalı, böylece şiir okuma alışkanlığı kazanmalıdırlar.

Öğrencilerin şiirleri kitaplardan ziyade teknolojik aletlerden okumayı tercih etmeleri pek çok tür gibi şiirin de teknolojiden etkilendiğini ve dijital ortamlara kaydığını göstermektedir. Öğrencilerin en son okudukları şairler çeşitlilik göstermekle birlikte

genel olarak popüler yerli şairlerin okundukları görülmektedir. Sadece bir yabancı şair okunmuştur. Yabancı şairlerin şiirlerinin çevirisi yapılırken edebî değerlerinin orijinallerindeki kadar korunamayacağı düşüncesi öğrencileri yabancı şiir okumaktan uzaklaştıran bir neden olabilir. Ayrıca sosyal platformlarda yerli şairlere yönelik daha fazla şiir paylaşımı olması, okunan yabancı şair sayısını azaltan etkenlerden kabul edilebilir.

Çalışmada çıkan sonuca göre Türkçe öğretmeni adaylarının büyük çoğunluğu şiir dinlemeyi sevmektedirler. Buna karşılık şiir dinletilerine katılma oranlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Okulda ya da okul dışında gerçekleştirilecek şiir dinletilerinin tanıtımlarının daha iyi yapılması, dinleti içeriklerinin zenginleştirilmesi, dinletilerde öğrencilerin hoşlandıkları tür ve konulara daha fazla yer verilmesi, dinletilere tanınmış şair veya diğer ünlü isimlerin davet edilmesi, öğrencilerin şiir dinletilerine yönelik ilgilerini artıracaktır.

Şiir okumak kadar yazmak da hayal gücünü geliştirmekte, kelime dağarcıklarında aktif olarak kullanmadıkları kelimeleri açığa çıkarmakta son derece önemlidir. Okullarda öğrencilere düzyazı türüne yönelik yazı yazma çalışmaları yaptırılırken şiire yönelik yazma çalışmalarının sayısı bunun altında kalmaktadır. Bu yüzden çoğu öğrenci şiir yazma alışkanlığı kazanamamaktadır. Çalışmadaki verilerde şiir yazan ve yazmayan öğrenci sayısının neredeyse yarı yarıya olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Türkçe öğretmeni adaylarının şiir yazmaya yönelik bilgilerinin ve yapılacak etkinliklerin artırılmasının gerekliliğini göstermektedir.

Öneriler

Türkçe öğretmenliği lisans programında şiir türü ile ilgili öğrencilere sunulan derslere bakıldığında şiire yönelik tür, biçim, içerik gibi temel bilgilerin öğretilmesinin ön plana alındığı buna karşılık şiir okuma ve yazma gibi içeriklere yer verilmediği görülmektedir. İlgili derslerin içeriklerinin zenginleştirilmesi bunun yanında şiire yönelik seçmeli dersler de eklenerek Türkçe öğretmeni adaylarının şiir ile daha fazla ilgilenmeleri sağlanmalıdır.

Günümüzde öğrencilerin daha çok teknolojik aletleri kullandıkları göz önüne alındığında üniversite kütüphaneleri şiir kitaplarını dijital ortama aktararak zengin içerikli bir şiir platformu oluşturmalıdır. Üniversiteler, öğrencilerin kendi yazdıkları şiirleri paylaşabilecekleri edebî dergiler çıkarmaları konusunda teşvik edici girişimlerde bulunmalıdır.

Toplumdaki diğer kişilerin de şiire daha fazla önem vermesini sağlamak için resmî kurumlar aracılığıyla şiir okuma kampanyaları düzenlenmelidir. Şiir yazma yarışmalarının sayısı ve verilecek ödülün değeri artırılmalı, bu yolla ya da imza günleri ve söyleşilerle şairler topluma tanıtılmalıdır. Özellikle geleceğimizi oluşturacak yarının bireyleri olan çocukların şiirle tanışma yaşları düşürülerek küçük yaşlardan itibaren şiire karşı olumlu bakış açısı kazanmaları sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Demir, M., & Duman, B. (2004). Şiir okumaya dayalı Türkçe öğretimi. *İlmi Araştırmalar*, (17), 89-98.
- İnce, Ö. (2011). *Tabula Rasa*, (3. Baskı). İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları.
- Kaya, M. (2013), "Okuma-Yazma Öğretiminde Şiir", *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 10:1, 49- 96.
- Korkmaz, R., Özcan, T. (2005). "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri", *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı* (Ed. Ramazan Korkmaz). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Özmen, H., & Karamustafaoğlu, O. (2019). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pilav, Salim (2008), "Şiir Üzerine", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, C. 16, S.2, s. 675- 680.
- Şimşek, Şahin (2017), "Konuşma Ve Yazma Etkinliklerinde Şiir Metinlerinin Kullanımı", *Turkish Studies*, C. 12, S. 34, s. 371- 380.
- TDK (2011). Türkçe Sözlük, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Temizyürek, Fahri- Balcı, Ahmet (2015). Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları, Nobel Yayıncılık, Ankara
- Yalçın, Alemdar- Aytaş, Gıyasettin (2016). Çocuk Edebiyatı, Akçağ Yayınları, 8. Baskı, Ankara.
- Yıldırım, Esin (2012), "Şiirin Türkçe Eğitimindeki İşlevi ve İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin Yerinin İncelenmesi", Pamukkale Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- MEB (2006). İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7 ve 8. Sınıflar)Öğretim Programı. Ankara. http://oltucumhuriyetortaokulu.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/25/10/711870/dosyalar/2016_10/31100900_trkeders6,7,8.s%C4%B1n%C4%B1flarretm_program%C4%B1.pdf [Erişim Tarihi: 05.12.2019]
- MEB (2009). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar). Ankara. <http://web.deu.edu.tr/ilyas/ftp/turkce2009.pdf> [Erişim Tarihi: 05.12.2019]
- MEB (2015). Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara. <http://web.deu.edu.tr/ilyas/ftp/turkce2015.pdf> [Erişim Tarihi: 5.12.2019]
- MEB (2018). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara. http://web.deu.edu.tr/ilyas/ftp/turkce_2018.pdf [Erişim Tarihi: 05.12.2019]
- MEB (2019). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul Ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar). Ankara. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=663> [Erişim Tarihi: 05.12.2019]

YÖK (2018). Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı. Ankara.
https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Turkce_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf [Erişim Tarihi: 11.12.2019]